

ANNA ZELLMMA*

INNOWACYJNE INICJATYWY PEDAGOGICZNE W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I PARAFIALNYM

W ostatnich dziesięcioleciach innowacje stają się pojęciem modnym i nośnym. Wiązą się one z pojęciem konkurencyjności. To właśnie konkurencyjność w gospodarce, na rynku pracy, w sferze usług i produktów (np. turystycznych, edukacyjnych) oraz upowszechnianie się gospodarki opartej na wiedzy i kompetencjach zawodowych pracowników dynamizują zachowania współczesnego człowieka. Nasilająca się konkurencja w różnych obszarach życia społecznego stawia również nowe wymagania wobec dotychczasowej pracy pedagogicznej katechetów świeckich i duchownych w środowisku szkolnym i parafialnym. Wskazuje na konieczność poddania weryfikacji dotychczasowych działań wychowawczych i edukacyjnych. Nie chodzi tu jednak o rezygnację z fundamentalnych, a zarazem uniwersalnych wartości w edukacji i wychowaniu chrześcijańskim. Przeciwnie, są one niepodważalne. Wyznaczają cele i treści aktywności pedagogicznej. Nieustannej weryfikacji wymagają jednak sposoby dążenia do realizacji założeń wychowania chrześcijańskiego w szkole i w parafii.

Z perspektywy problematyki określonej w tytule niniejszego opracowania znaczące wydaje się zwrócenie uwagi na twórcze inicjatywy pedagogiczne w środowisku szkolnym i parafialnym. W znacznej mierze wiąże się to z codzienną, pozalekcyjną praktyką wychowawczą, w której szczególne miejsce zajmuje wielkoduszne, a zarazem kreatywne zaangażowanie katechetów w proces wspierania dzieci i młodzieży w integralnym rozwoju poprzez poszukiwanie i stosowanie innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych i metodycznych. Nie chodzi tu zatem o działania metodyczne podejmowane w ramach lekcji religii (w czasie 45-minutowej jednostki lekcyjnej), lecz o inne formy aktywności wychowawczej w szkole i parafii, które mają wyraźny wymiar pedagogiczny.

* prof. dr hab. Anna Zellma – profesor na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, kierownik Katedry Teologii Pastoralnej i Katechetyki; e-mail: anna.zellma@uwm.edu.pl

W podjętych analizach za punkt wyjścia przyjęto właściwe rozumienie terminu „innowacyjne inicjatywy pedagogiczne”. Pozwoliło to poszukiwać odpowiedzi na pytania, które są istotne dla praktyki: Jakimi cechami odznaczają się katecheci innowatorzy? Jakie zasady należy respektować wprowadzając innowacje pedagogiczne w szkole i w parafii? Które inicjatywy pedagogiczne w środowisku szkolnym i parafialnym można uznać za innowacyjne? Znaczące wydaje się przy tym odwołanie nie tylko do teorii, ale także do dobrych praktyk pedagogicznych.

Ustalenia terminologiczne

Termin „innowacyjne inicjatywy pedagogiczne” może być różnie rozumiany. Składa się bowiem z trzech pojęć: rzeczownika „inicjatywy” oraz przymiotników: „innowacyjne” i „pedagogiczne”. W kontekstach pedagogicznych zwykle „innowacje” traktowane są jako „określony rodzaj działania, specyficzna kategoria czynności”¹, która prowadzi do wypracowania i wprowadzenia nowych, ulepszonych pomysłów, procesów, procedur czy też produktów w obszarze kształcenia, wychowania, organizacji i uwarunkowań systemu edukacji². Niekiedy utożsamiane są z różnego rodzaju zmianami strukturalnymi w oświacie, nowościami, nowinkami, nowymi rozwiązaniami metodycznymi, twórczym działaniem³. Pedagodzy traktują innowacje jako przeciwieństwo rutyny, schematyzmu, „myślenia po śladzie” w dziedzinie planowania i realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych⁴. Rozpatrują je w odniesieniu do różnych dziedzin nauczania i wychowania⁵. Na tej podstawie wyodrębniają m.in. innowacje programowe, metodyczne, organizacyjne, ustrojowe, systemowe, wychowawcze, dydaktyczne, opiekuńcze⁶. Zauważają też, że „innowacje mogą być rozumiane: czynnościowo i rzeczowo”⁷. Pierwsze z wymienionych innowacji są tożsame z działalnością innowacyjną rozumianą jako „proces planowania i realizacji zmiany; (...) całościowy cykl projektowania i/lub zastosowania nowości”⁸. Drugie natomiast oznaczają „program zmiany, wytwór aktywności twórczej jako treść zmiany, jako nowy element pedagogicznego doświadczenia (np. nowa skala ocen, nowy typ ustrojowy szkoły, nowy program edukacyjny, nowa ustawa oświatowa, nowe narzędzia pracy, zacho-

¹ B. Przyborowska, *Pedagogika innowacyjności. Między teorią a praktyką*, Toruń 2013, s. 51.

² Tamże, s. 49-51.

³ Tamże, s. 49-53; J. Pólturzycki, *Innowacja pedagogiczna*, w: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. 2, red. T. Pilch, Warszawa 2003, s. 332.

⁴ Zob. np. tamże; T. Bauman, *Dydaktyka akademicka a innowacje*, „Przegląd Pedagogiczny” (2011), nr 1, s. 267-276; K. Olszewska, *Innowacje w oświacie*, [http://zie.pg.edu.pl/documents/30328766/30681469/REME_5_\(2-2013\)-Art4.pdf](http://zie.pg.edu.pl/documents/30328766/30681469/REME_5_(2-2013)-Art4.pdf) (dostęp: 10.03.2017); A. Rękawek, *Innowacje w szkole*, „Dyrektor Szkoły” (2006), nr 4, s. 13-14.

⁵ Szerzej o tym pisze np. B. Przyborowska, *Pedagogika innowacyjności...*, dz. cyt. s. 28n.

⁶ Tamże, s. 52-53.

⁷ Tamże, s. 53.

⁸ Tamże.

wania)⁹. Dla analiz podjętych w niniejszym opracowaniu znaczący charakter posiada czynnościowe rozumienie innowacji. Wskazuje bowiem na działalność nowatorską osób zaangażowanych w kształcenie i wychowanie młodego pokolenia w różnych środowiskach, która to działalność ma miejsce nie tylko na etapie projektowania nowych rozwiązań metodycznych, ale także ich wdrażania i ewaluacji.

Przyjęte rozumienie innowacji czynnościowych wymaga uzupełnienia o zakres znaczeniowy rzeczownika „inicjatywy” i przymiotnika „pedagogiczne”. Przez pojęcie „inicjatywy” w niniejszym opracowaniu rozumie się celowe działanie oraz zaangażowanie w różnego rodzaju przedsięwzięcia, projekty, pomysły, które wymagają twórczego myślenia zarówno na etapie ich projektowania, jak i realizacji¹⁰. Z perspektywy pedagogicznej istotne wydaje się zaakcentowanie kreatywności w myśleniu i działaniu. Oznacza to, że różnego rodzaju inicjatywy wymagają od ich pomysłodawcy i realizatora twórczej postawy¹¹. Takie rozumienie pojęcia „inicjatywy” można odnieść do różnych form aktywności człowieka, które wiążą się z rozwojem osobistym i zawodowym, z działalnością społeczną, zaspokajaniem własnych potrzeb, realizacją pasji życiowych, rozwijaniem zainteresowań oraz z wychowaniem, nauczaniem, katechezą i duszpasterstwem. Mając na uwadze aktywność pedagogiczną katechetów w środowisku szkolnym i parafialnym, w niniejszym opracowaniu przyjmuje się, że termin „inicjatywy pedagogiczne” wskazuje na podejmowanie celowych działań o istotnym znaczeniu wychowawczym, w toku których wspiera się dzieci i młodzież w odkrywaniu autentycznych wartości i ich internalizacji, kształtowaniu przekonań i postaw oraz motywuje do zaangażowania we własny integralny rozwój. Przekaz wiadomości nie jest tu najważniejszy. Większe znaczenie ma organizowanie sytuacji, które wyzwalają wielostronną aktywność wychowanków, a zwłaszcza pozwalają poznawać i przeżywać wartości, rozwijać umiejętności interpersonalne oraz twórczo uczestniczyć w życiu społecznym.

W świetle powyższych stwierdzeń (na potrzeby problematyki określonej w tytule tekstu) przez termin „innowacyjne inicjatywy pedagogiczne w środowisku szkolnym i parafialnym” rozumie się działalność wychowawczą związaną z planowaniem i stosowaniem nowych, ulepszonych rozwiązań organizacyjnych i metodycznych (np. form organizacji różnego rodzaju zajęć, sposobów realizacji zakładanych treści wychowania) w celu tworzenia sytuacji, w których uczestnicy aktywnie rozwijają wszystkie sfery swojej osobowości¹².

⁹ Tamże.

¹⁰ *Inicjatywa*, <http://sjp.pl/inicjatywa> (dostęp: 10.03.2017).

¹¹ Zob. o tym w kontekście pracy nauczyciela np.: B. Przyborowska, *O potrzebie innowacji w edukacji*, „*Studia Dydaktyczne*” 26(2014), s. 149-156.

¹² B. Dudel, M. Kowalczyk-Walędziak, K.M. Łogwinik, K. Szorc, U. Wróblewska, *Innowacje w teorii i w praktyce edukacyjnej na przykładzie województwa podlaskiego*, Białystok 2014, s. 55.

Podejmowane działania służą poprawie jakości aktywności pedagogicznej w szkole i w parafii¹³. Podejmowane działania mogą być oryginalne (twórcze) i nieoryginalne (naśladowcze i odtwórcze)¹⁴. Nawet wtedy, gdy odwołują się do dobrych praktyk, czyli doświadczeń i rozwiązań wypracowanych przez innych, wymagają otwartości, ciekawości poznawczej, kreatywności w ich upowszechnianiu oraz odpowiedniej adaptacji do konkretnego środowiska szkolnego i parafialnego¹⁵.

Katecheta innowator

Niewątpliwie jednym z kluczowych czynników, które stymulują zmiany w działaniach pedagogicznych w środowisku szkolnym i parafialnym są cechy osobowości, wrodzone i nabyte predyspozycje, kompetencje merytoryczne i metodyczne katechetów¹⁶. W praktyce katecheta może: 1) być twórcą oryginalnych działań wychowawczych w szkole i/ lub w parafii, czyli ich pomysłodawcą, autorem, pionierem, wykonawcą i ewaluatorem; 2) przenosić do własnej aktywności pedagogicznej cudze pomysły, które zostały udostępnione przez innych w ramach upowszechniania dobrych praktyk; 3) szukać i przyjmować inspiracje innowacyjne z zewnątrz (od innych: np. doradców metodycznych, katechetyków, na podstawie aktualnej literatury, w oparciu o nowe koncepcje pedagogiczne) i w sposób refleksyjny korzystać z nich w praktyce; 4) dzielić się dobrymi praktykami z innymi i inspirować innych katechetów do twórczego działania; 5) wymieniać się doświadczeniami z innymi katechetami i katechetykami (np. podczas lekcji otwartych, udziału w warsztatach, sympozjach, konferencjach czy też angażując w działalność publicystyczną)¹⁷.

Za warunek konieczny należy uznać postawę twórczą, która znajduje wyraz m.in. „w zdolności do kreowania nowych (...) [wartościowych] pomysłów, projektów działania”¹⁸ oraz podejmowania odmiennych niż dotychczas rozwiązań metodycznych¹⁹. Jej „podstawą (...) jest myślenie i działanie oryginalne,

¹³ Zob. np. K. Olszewska, *Innowacje w oświacie*, s. 5-7; B. Przyborowska, *Pedagogika innowacyjności...*, dz. cyt., s. 52-53; R. Such, *Innowacje pedagogiczne*, www.sce.pl/upload/File/Renata%20Such%20-%20Innowacje%20pedagogiczne.pdf (dostęp: 10.03.2017), s. 3-4.

¹⁴ H. Sadowska, *Pojęcie innowacji i jej rodzaje*, <http://www.przedszkola.edu.pl/pojecie-innowacji-i-jej-rodzaje.html> (dostęp: 10.03.2017), s. 1-2.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Zob. np. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji* [dalej: DOK], Poznań 1998, nr 238-239, 242, 244-245; Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Katechetyczne Kościoła Katolickiego w Polsce* [dalej: PDK], Kraków 2001, nr 134.

¹⁷ Zob. o tym np. w: M. Dubis, *Nauczyciel jako innowator w zreformowanej szkole*, w: *Profesjonalna funkcjonowanie nauczyciela*, red. J. Szempruch, M. Blachnik-Gęsiarz, Częstochowa 2010, s. 190-191; por. B. Przyborowska, *Pedagogika innowacyjności...*, dz. cyt., s.39-42, 47, 49-53, 72-73, 110-173; J. P. Sawiński, *Innowacje a pseudoinnowacje*, http://eid.edu.pl/archiwum/1994,24/wrzesien,31/innowacje_apseudoinnowacje,114.html (dostęp: 11.03.2017), s. 1-3.

¹⁸ E. Morzyszek-Banaszczyk, A. Iwicka-Okońska, *Nowatorstwo pedagogiczne w teorii i praktyce*, „Przegląd Edukacyjny” (2007), nr 3, s. 2.

¹⁹ Tamże.

giętkie, nieschematyczne”²⁰, refleksyjność, ciekawość poznawcza, wysoki poziom inteligencji ogólnej, talent pedagogiczny, gotowość do ryzyka, odwaga w głoszonych przekonaniach, świadomość misji pedagogicznej, upór w pokonywaniu przeszkód i przewyciężaniu trudności²¹. Z tym wiąże się również postawa badawcza. Znajduje ona ukonkretnienie m.in. w wątpieniu poznawczym, niepewności praktycznej, stawianiu pytań dotyczących wychowania, na które trzeba poszukiwać odpowiedzi. Z tym wiąże się umiejętność wykrywania i rozwiązywania problemów (zwłaszcza wychowawczych), twórcza wyobraźnia, samodzielność w myśleniu i działaniu oraz umiejętność dokonywania wyborów²².

Katecheta innowator odznacza się umiejętnością tworzenia wizji nowych inicjatyw pedagogicznych w szkole i w parafii czy też kreowania nowych oryginalnych pomysłów i ich wdrażania w życie. Wykazuje przy tym: 1) gotowość do ryzyka; 2) odwagę w głoszonych przekonaniach; 3) odporność na stres; 4) żywotność i wyjątkową pracowitość; 5) wewnętrzny spokój; 6) zaangażowanie w pracę; 7) realizm na etapie planowania i działania; 8) poczucie własnej wartości²³. Dostrzegając wartość doświadczenia, tradycji, wkładu poprzedników w rozwój dzieł wychowawczych w szkole i w parafii, jednocześnie deklaruje niezadowolenie z utartych schematów, które jego zdaniem wymagają twórczej zmiany²⁴. Co ważne, zajmowanie się jakąś innowacyjną czynnością sprawia katechecie wewnętrzną radość. Odczytuje to jako wyzwanie i okazję do wypełniania misji katechetycznej. Podejmowanie innowacji nie jest traktowane przez katechetę jako okazja do nagrody materialnej lub zaspokojenia osobistych ambicji czy też wykazania swojej wyższości, lecz jako możliwość czynienia dobra, służby Bogu, realizacji powołania katechetycznego. Towarzyszy temu wewnętrzna radość i chęć ulepszania działalności pedagogicznej w środowisku szkolnym i parafialnym²⁵.

Istotnym wyznacznikiem postawy katechety innowatora jest zarówno „otwartość na nowe doświadczenia przy jednoczesnej gotowości do akceptacji zmian, czyli orientacja na przyszłość, jak również poszanowanie godności innych, (...) wysoki poziom empatii”²⁶, życzliwość, zdolność do nawiązywania i podtrzymywania dojrzałych, pozbawionych manipulacji kontaktów interpersonalnych i animowania grupy dzieci lub młodzieży²⁷. W efekcie takiej posta-

²⁰ Tamże.

²¹ M. Dubis, *Nauczyciel jako innowator w zreformowanej szkole*, art. cyt., s. 189-191; J.P. Sawiński, *Innowacje a pseudoinnowacje*, s. 1-3.

²² E. Morzyszek-Banaszczyk, A. Iwicka-Okońska, *Nowatorstwo pedagogiczne w teorii i praktyce*, s. 2.

²³ M. Dubis, *Nauczyciel jako innowator w zreformowanej szkole*, art. cyt., s. 189-191.

²⁴ Tamże.

²⁵ Tamże.

²⁶ E. Alberich, *Katecheza dzisiaj. Podręcznik katechetyki fundamentalnej*, Warszawa 2003, s. 304.

²⁷ Tamże, s. 301-303.

wy katechety uczestnicy spotkań będą czuli się „podmiotem własnych decyzji i działań”²⁸ oraz „potrzebni i dowartościowani”²⁹.

Katechetę innowatora cechuje zdolność do przewycięzania schematyzmu i rutyny w aktywności pedagogicznej, uniwersalizm w myśleniu, wolność od presji otoczenia, optymizm, umiejętność korzystania z różnych zasobów wiedzy oraz form doskonalenia zawodowego, samokształcenia i autoformacji³⁰. Posiada on gruntowną wiedzę w dziedzinie wychowania i katechezy. Potrafi być pomysłowy i odkrywca, tworzyć wizje nowych dzieł oraz podejmować inicjatywy, które pobudzają uczestników spotkań do twórczego myślenia i działania³¹. Co więcej, katechecie innowatorowi towarzyszy twórczy niepokój. Znajduje to wyraz m.in. w umiejętności krytycznej samooceny, dostrzeganiu braków organizacyjnych, niezadowoleniu z tradycyjnych rozwiązań metodycznych, poszukiwaniu nie tylko nowych, ale i doskonalszych sposobów działania pedagogicznego³². Jednocześnie katecheta wykazuje gotowość do rozwiązywania problemów, konfliktów i napięć jakie towarzyszą jego pracy w środowisku szkolnym i parafialnym. W sposób twórczy wprowadza teoretycznie uzasadnione propozycje organizacyjne i metodyczne³³. Tego rodzaju działanie poprzedza rzetelny namysł nad teorią i tworzenie własnej, dostosowanej do potrzeb środowiska, innowacji³⁴. Zawsze też w trakcie określonego działania pedagogicznego i po jego zakończeniu, katecheta innowator podejmuje refleksję, dokonuje weryfikacji wprowadzanych pomysłów i wyciąga wnioski dla dalszej aktywności pedagogicznej. Wszystko to przyczynia się nie tylko do przełamania schematyzmu w pracy katechety, ale także prowadzi do wzbogacenia doświadczenia zawodowego i życiowego, samorozwoju oraz samorealizacji katechety³⁵.

W aktywności pedagogicznej katechety innowatora ważne miejsce zajmuje odwaga dzielenia się z innymi własnymi pomysłami i doświadczeniem³⁶. Jednocześnie katechetę cechuje umiejętność autoewaluacji³⁷. Chodzi tu m.in.

²⁸ Tamże, s. 304.

²⁹ Tamże.

³⁰ Szerzej o tym zob. np. A. Zellma, *Profesjonalny rozwój nauczyciela religii*, Olsztyn 2013.

³¹ Zainteresowanych tymi kwestiami odsyła się do A. Zellma, *Kreatywność w myśleniu i działaniu uczestników szkolnych lekcji religii – moda czy konieczność edukacyjna?*, „Katecheta” 51(2007), nr 7-8, s. 21-30.

³² Więcej o tym pisze np. S. Walewicz w opracowaniu poświęconym twórczości ks. Mariana Finkego, znakomitego pedagoga i katechetyka. Zob. S. Walewicz, *Kreatywność w teorii i praktyce katechetycznej (Marian Finke)*, Poznań 2002.

³³ Zob. np. tamże; por. M. Finke, *Kreatywność w katechezie (I)*, „Katecheta” 26(1982), nr 3, s. 97-101.

³⁴ Więcej o tym zob. np. w: A. Zellma, *Nauczyciel religii jako refleksyjny praktyk w realiach współczesnej szkoły*, „Katecheta” 53(2009), nr 9, s. 6-12.

³⁵ Tamże.

³⁶ M. Zając, *Katechetyczne znaczenie postawy kreatywnej*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 5(2013), s. 104-106.

³⁷ Tamże.

o rzetelne szacowanie wartości aktualnie podejmowanych inicjatyw pedagogicznych. Niemniej istotna jest zdolność do stawania w prawdzie przed Bogiem i innymi w celu oceny własnego zaangażowania w wypełnianie misji świadka wiary i wychowawcy³⁸. Dzięki tej predyspozycji katecheta innowator potrafi dostrzec i docenić to, co we współpracy z łaską Bożą udaje mu się dobrze wypełniać. Ma też świadomość, że podejmowane działania pedagogiczne należy doskonalić np. poprzez poszukiwanie nowych rozwiązań w teorii i ich twórcze stosowanie w praktyce oraz odwołanie do doświadczeń innych wychowawców. Co więcej, katecheta innowator jest zaangażowany we własny, profesjonalny rozwój³⁹. Nieustannie podnosi swoje kwalifikacje i rozwija kompetencje zawodowe. Szuka przy tym nie tylko nowych rozwiązań metodycznych, ale także podejmuje wysiłek i ryzyko ulepszania zastanej rzeczywistości wychowawczej w szkole i w parafii. Potrafi dzielić się z innymi zarówno dobrymi praktykami, jak też porażkami, które odczytuje jako zaproszenie do dalszego rozwoju i większego zaangażowania. Sam chętnie korzysta z doświadczeń innych katechetów, wychowawców, duszpasterzy. Otwartość, gotowość do współpracy i upowszechniania dobrych praktyk sprawia, że katecheta innowator potrafi korzystać z pomysłów innych (np. nauczycieli akademickich, doradców metodycznych, wizytatorów katechetycznych), odważnie i twórczo wprowadzać je do praktyki oraz tworzyć nowe i lepsze rozwiązania⁴⁰.

Dopełnieniem powyższych cech katechety innowatora jest „bogactwo jego <<duchowości>>, wizerunek wewnętrzny, którym winien odznaczać się (...), odpowiednia *dojrzałość ludzka*, (...) wyjątkowa *duchowość* oraz tożsamość chrześcijańska i eklezjalna (...)”⁴¹. Ważną rolę spełnia też otwartość katechety na rzeczywiste problemy oraz wrażliwość kulturowa, społeczna i polityczna⁴². Innowacyjne inicjatywy pedagogiczne w środowisku szkolnym i parafialnym wymagają wyraźnego odniesienia do problemów świata oraz wspierania dzieci i młodzieży w ich twórczym, zgodnym z orędziem chrześcijańskim, rozwiązywaniu⁴³. Działaniom tym winna towarzyszyć troska o rozwój wiary wychowanków oraz kształtowanie postaw społecznych, moralnych i religijnych⁴⁴.

Zasady wprowadzania innowacji pedagogicznych

Wprowadzanie innowacyjnych inicjatyw pedagogicznych wymaga od katechety respektowania podstawowych norm, które zostały opisane w doku-

³⁸ M. Finke, *Kreatywność w katechezie (I)*, s. 97.

³⁹ Zob. o tym np. w: A. Zellma, *Profesjonalny rozwój nauczyciela religii*, s. 133n.

⁴⁰ Zob. więcej o tego rodzaju działaniach np. w: B. Dudel, M. Kowalczuk-Wałędziak, K.M. Łogwinik, K. Szorc, U. Wróblewska, *Innowacje w teorii i w praktyce edukacyjnej...*, dz. cyt., s. 56n.

⁴¹ E. Alberich, *Katecheza dzisiaj...*, dz. cyt., s. 302.

⁴² Tamże.

⁴³ Tamże, s. 303.

⁴⁴ Tamże.

mentach katechetycznych Kościoła⁴⁵ i procedur określonych w prawie oświatowym⁴⁶. U podstaw każdego działania pedagogicznego katechety znajduje się zasada wierności Bogu i człowiekowi. Nowatorskie rozwiązania metodyczne winny z jednej strony sprzyjać głoszeniu orędzia ewangelicznego (wierność Bogu), z drugiej natomiast uwzględniać potrzeby katechizowanych (wierność człowiekowi)⁴⁷. Dochowanie wierności Bożemu objawieniu nie oznacza jednak samego tylko przekazu doktryny wiary⁴⁸. W oparciu o pogłębioną refleksję nad objawieniem Bożym, katecheta zobowiązany jest inicjować innowacyjne działania pedagogiczne, które stanowią okazję do ukazywania uczniom i przeżywania przez nich treści wiary, nawrócenia i poznania Chrystusa. Chodzi tu przede wszystkim o „adaptację zbawczego orędzia do jego odbiorców poprzez respektowanie między innymi czasów, miejsca czy mentalności”⁴⁹ oraz o czerpanie prawdy ze słowa Bożego, pouczanie o słowie Bożym i wierne wyrażanie prawd wiary za pomocą nowych, dostosowanych do poziomu rozwoju, rozwiązań organizacyjnych i metodycznych, które wywołują w wychowankach potrzebę otwarcia się na Boga i Jego Słowo oraz nawiązania z Nim osobowego kontaktu⁵⁰. W tak określonych działaniach pedagogicznych ważne miejsce zajmuje wspieranie uczniów w odkrywaniu prawdy o godności i wielkości człowieka, nabywaniu umiejętności interpretacji osobistego doświadczenia w świetle orędzia ewangelicznego oraz kształtowaniu postawy zaufania i posłuszeństwa Bogu⁵¹. Integralnie z tym związane wydaje się dążenie do harmonizowania – za pomocą innowacyjnych inicjatyw pedagogicznych – kultury i wiary oraz dążenie do uzupełniania treści i celów wychowawczych szkoły⁵².

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi, innowacyjne inicjatywy pedagogiczne w szkole nie mogą być swobodną decyzją katechetów, nawet

⁴⁵ Zob. np. DOK 145; PDK 31.

⁴⁶ Zob. np. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków wprowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki*, „Dziennik Ustaw RP” z 2002 nr 56, poz. 506; *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki*, „Dziennik Ustaw RP” z 2011 nr 176, poz. 1051; *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 31 sierpnia 2012 r. w sprawie warunków wprowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki artystyczne*, „Dziennik Ustaw RP” z 2012, poz. 999; *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe*, „Dziennik Ustaw RP” z 2017, poz. 59.

⁴⁷ Zob. np. DOK 144, 149; por. analizy na ten temat w: R. Murawski, *Katecheza wierna Bogu i człowiekowi*, „Katecheta” 18(1974), s. 196-201.

⁴⁸ Tamże.

⁴⁹ A. Hajduk, Z. Marek, *Zasada wierności Bogu i człowiekowi w polskiej katechezie*, „Seminare” 17(2001), s. 35.

⁵⁰ Tamże, s. 35-45.

⁵¹ Tamże.

⁵² Zob. np. PDK 83, 85.

jeśli uznają oni dane rozwiązanie za wartościowe⁵³. Wdrażanie innowacji wymaga dobrego przygotowania merytorycznego oraz znajomości i respektowania norm określonych w stosownych przepisach prawa oświatowego⁵⁴. Formalne wprowadzenie przez katechetę innowacji pedagogicznych, zwłaszcza gdy sam jest ich twórcą lub gdy weryfikuje teoretyczne koncepcje i pragnie, aby jego innowacyjna aktywność została podana do wiadomości Kuratorium Oświaty i organu prowadzącego szkołę oraz uwzględnione w promocji dobrych praktyk, następuje po podjęciu uchwały przez radę pedagogiczną⁵⁵. Nie wszystkie jednak pomysły nowatorskiego działania katechety wymagają przedłożenia dyrektorowi szkoły. Na przykład inicjatywy, które służą wzbogaceniu dotychczasowego warsztatu metodycznego za pomocą nowych rozwiązań czy też sprzyjają przełamywaniu rutyny, motywują do większego zaangażowania (np. w wolontariat) i rozwijają ciekawość poznawczą, chociaż są nastawione na zmianę, mogą być wdrażane przez katechetę w dowolnym momencie roku szkolnego, bez przedkładania dyrektorowi stosownych dokumentów.

Podjmowanie innowacyjnych działań pedagogicznych w środowisku parafialnym wymaga natomiast uzgodnienia z księdzem proboszczem. On bowiem jest odpowiedzialny za duszpasterstwo w parafii⁵⁶. Do jego obowiązków należy m.in. troska o katechezę dzieci, młodzieży i dorosłych oraz duszpasterstwo⁵⁷. Stąd też katecheci, którzy chcą wdrażać innowacje pedagogiczne w parafii (np. w ramach cyklicznych spotkań lub okolicznościowych uroczystości) winni dołożyć wszelkich starań, aby ich posługa na rzecz wychowanków uzyskała pozytywną akceptację księdza proboszcza.

Dobre praktyki

Tak środowisko szkolne, jak i parafialne stwarza różne możliwości w zakresie projektowania i wdrażania innowacji pedagogicznych. Analizując zasoby internetowe można zauważyć, że poszerza się grono osób poszukujących nowych, niekonwencjonalnych rozwiązań organizacyjno-metodycznych w szkole i w parafii⁵⁸. Sporadycznie w tego rodzaju działania angażują się katecheci. Ich aktywność zawodowa rzadko prowadzi do radykalnej zmiany, czyli jest nowatorska. Najczęściej działania organizacyjne i metodyczne katechetów

⁵³ Zob. np. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków wprowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki*, poz. 506.

⁵⁴ Tamże.

⁵⁵ Tamże.

⁵⁶ Zob. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 2008, kan. 519, 528 §1-2, 529 §1-2.

⁵⁷ Tamże.

⁵⁸ Zob. np. *Dobre Praktyki – Innowacje w edukacji*, <http://www.wckp.lodz.pl/content/dobre-praktyki-innowacje-w-edukacji> (dostęp: 16.03.2017); *Edunews.pl – portal o nowoczesnej edukacji*, <http://www.edunews.pl/> (dostęp: 16.03.2017); *Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń*, <https://www.wcies.edu.pl> (dostęp: 16.03.2017).

wzbogacając aktywność pedagogiczną jedynie o nowe elementy⁵⁹. Tym samym przyczyniają się do doskonalenia warsztatu metodycznego⁶⁰. Obok tego daje się zauważyć próbę: 1) adoptowania innowacji pedagogicznych, czyli przeniesienia do praktyki katechetycznej (głównie w środowisku szkolnym) rozwiązań stosowanych przez innych, które są adekwatne do potrzeb klasy, szkoły, pracy wychowawczej; 2) adaptacji innowacji pedagogicznych, czyli wykorzystania dobrych praktyk innych katechetów lub nauczycieli i zastosowania ich w praktyce po uprzednim twórczym przetworzeniu, stosowanie do potrzeb uczniów, możliwości własnych i uwarunkowań środowiskowych (np. szkoły, parafii)⁶¹.

Niewątpliwie na uwagę zasługują innowacyjne działania katechetów podejmowane w ramach Szkolnego Koła Wolontariatu lub Szkolnego Klubu Wolontariusza oraz Szkolnego Koła Caritas i Szkolnego Koła Misyjnego⁶². W ten sposób katecheta stwarza uczniom okazję do niesienia pomocy innym oraz czerpania radości z bezinteresownej działalności na rzecz innych, zwłaszcza osób chorych i cierpiących, wykluczonych społecznie, samotnych i opuszczonych, potrzebujących wsparcia⁶³. Sprzyja też budzeniu świadomości misyjnej, kształtowaniu postawy otwartości i odpowiedzialności za dzieło misyjne Kościoła. W ramach działalności wolontariatu uczniowie mają wiele okazji do aktywnego udziału w różnego rodzaju akcjach charytatywnych (np. „Tornister pełen uśmiechów”, „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom”, „Góra Grosza”, zbiórka odzieży dla najbardziej potrzebujących uczniów), wspierania chorych

⁵⁹ Zob. np. *Innowacje pedagogiczne zgłoszone w roku szkolnym 2015/2016*, http://wre.ko.poznan.pl/innowacje_2015 (dostęp: 16.03.2017); *Szkoła Podstawowa nr 108 im. Juliana Tuwima we Wrocławiu*, <http://sp108.edu.pl/język-angielski-w-tworze-edukacji-religijnej> (dostęp: 16.03.2017); *Wykaz innowacji zgłoszonych przez szkoły podstawowe w roku szkolnym 2015/2016*, http://www.kuratorium1.home.pl/kuratorium2/Innowacje/wyk_sp2015-16.pdf (dostęp: 16.03.2017).

⁶⁰ Tamże.

⁶¹ Więcej o tego rodzaju innowacjach w: B. Dudel, M. Kowalczyk-Walędziak, K.M. Łogwinik, K. Szorc, U. Wróblewska, *Innowacje w teorii i w praktyce edukacyjnej...*, dz. cyt., s. 57; Z. Gwadera, *Rola innowacji edukacyjnych w województwie łódzkim*, http://www.innowacyjny.wckp.lodz.pl/includes/konf_upowsz/Prezentacja_2_Zbigniew_Gwadera.pdf (dostęp: 17.03.2017), s. 1-14.

⁶² Zob. np. *Koło Misyjne*, <http://www.parafiamikolajki.hekko.pl/?page=5&lang=1&Kolo-Misyjne.html> (dostęp: 17.03.2017); *Program Szkolnego Koła Caritas w Publicznym Gimnazjum im. Kard. Stefana Wyszyńskiego w Choroszczy*, http://zs.choroszcz.pl/includes/dokumenty/caritas/program_skc.pdf (dostęp: 17.03.2017); *Szkoła Podstawowa nr 11 im. Floriana Marciniaka w Koninie, Koło Wolontariatu*, <http://www.sp11.konin.pl/ko%20wolontariatu.html> (dostęp: 17.03.2017); *Szkolne Koło Misyjne*, <http://www.swwojciech.org/szkolne-ko-o-misyjne.html> (dostęp: 17.03.2017); *Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4 z oddziałami sportowymi im. Polskich Olimpijczyków w Radomiu, Program Szkolnego Koła Caritas*, <http://www.zso4.radom.pl/Caritas/Caritas%20podsumowanie.pdf> (dostęp: 17.03.2017).

⁶³ Zob. np. tamże.

w hospicjach, udziału w akcji „Jałmużna Wielkopostna”, włączania się w działalność misyjną Kościoła⁶⁴.

Do dobrych praktyk pedagogicznych o wyraźnym innowacyjnym charakterze można też zaliczyć zajęcia teatralne prowadzone w szkole lub w parafii⁶⁵. Sprzyjają one nie tylko rozwijaniu zdolności aktorskich i recytatorskich, ale także kształceniu umiejętności współpracy w zespole, promocji kultury chrześcijańskiej, odkrywaniu i przeżywaniu wartości, a przez to wzbogacają rozwój emocjonalny i religijny wychowanków. Wymiernym efektem tego rodzaju innowacyjnej inicjatywy pedagogicznej są m.in. przedstawienia teatralne w szkole i w parafii (np. misterium Męki Pańskiej, jasełka, inscenizacje o tematyce misyjnej)⁶⁶.

Również takie inicjatywy, jak: Bal Wszystkich Świętych, Dzień Anioła, Bal Karnawałowy, które katecheta organizuje we współpracy z innymi nauczycielami i z parafią, stanowią dobry przykład innowacji pedagogicznych⁶⁷. Wymienione rozwiązania organizacyjno-metodyczne nie tylko stwarzają okazję do twórczej zabawy, ale także do czynienia dobra oraz współpracy trzech podmiotów odpowiedzialnych za wychowanie dzieci i młodzieży: szkoły, rodziny i parafii. Dostarczają pozytywnych emocji i umożliwiają przeżywanie wartości chrześcijańskich, przez co wzmacniają rozwój emocjonalny, społeczny i religijny. Podobne znaczenie wychowawcze mają festyny rodzinne organizowane na terenie szkoły lub parafii, wzbogacone o konkursy, atrakcyjne gry, quizy, zabawy taneczne, turnieje sportowe oraz kiermasze⁶⁸. Godne uwagi jest też zaangażowanie katechetów w organizowane dla uczniów w szkole i w parafii konkursów piosenki religijnej, konkursów literackich i plastycznych oraz dys-

⁶⁴ Zob. np. tamże.

⁶⁵ Zob. np. IV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. dra Tytusa Chałubińskiego, *Religijne Koło Teatralne*, <http://chalubinski.edu.pl/projekty-religijne-ko%20-%20teatralne> (dostęp: 17.03.2017); *Inszenizacja na temat Chrztu Polski w kościele garnizonowym w Rzeszowie*, <http://www.diecezja.rzeszow.pl/2016/06/inszenizacja-temat-chrztu-polski-kościele-garnizonowym-rzeszowie/> (dostęp: 17.03.2017); *Jasełka w kościele*, <http://belecin.szkolnastrona.pl/art,65,jaselka-w-kościele> (dostęp: 17.03.2017); *Niedziela Ad Gentes*, https://www.facebook.com/duchelk/?hc_ref=PAGES_TIMELINE (dostęp: 17.03.2017); *Przedstawienie misyjne w Siemiatyczach*, <http://www.podlasie24.pl/siemiatycze/kościol/przedstawienie-misyjne-w-siemiatyczach-1e3ac.html> (dostęp: 17.03.2017).

⁶⁶ Tamże.

⁶⁷ Zob. o tym np. w: *Bal karnawałowy na Arce Noego*, <http://jankanty.waw.pl/2017/02/07/galeria-bal-karnawałowy-arce-noego/> (dostęp: 18.03.2017); Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marii Konopnickiej w Miechowie, *Dzień Anioła*, <http://spmiechov.szkolnastrona.pl/index.php?p=new&idg=mg,28&id=295&action=show> (dostęp: 18.03.2017); A. Janik, *Bale Wszystkich Świętych – Kościół reaguje na Halloween*, <http://www.nowiny24.pl/wiadomosci/podkarpacie/a/bale-wszystkich-swietych-kościol-reaguje-na-halloween,11267540/> (dostęp: 18.03.2017).

⁶⁸ Zob. np. *Festyn rodzinny*, <http://elk-jp2.diecezja.elk.pl/festyn-rodzinny-2/> (dostęp: 18.03.2017); *Festyn parafialny*, <https://dominikanie.pl/2016/06/festyn-parafialny/> (dostęp: 18.03.2017); *Festyn parafialny 2016*, <http://www.parafia-kamienica-tarnow.pl/pl/1565/0/festyn-parafialny-216.html> (dostęp: 18.03.2017).

kusyjnych klubów filmowych⁶⁹. Wszystkie wyżej wymienione rozwiązania metodyczne sprzyjają rozwijaniu kompetencji społecznych. Jednocześnie przyczyniają się do integracji społeczności lokalnej.

Inną formą innowacyjnych inicjatyw pedagogicznych są działania podejmowane w ramach realizacji projektów edukacyjnych. Sprzyjają one korelacji celów i treści o istotnym znaczeniu wychowawczym. Przykładowo wymienić można projekty edukacyjne pt.: „Jan Paweł II – nauczyciel patriotyzmu”⁷⁰, „Święci Kościoła Katolickiego”⁷¹, „Wielki człowiek i święty papież”⁷², „Bądźcie wierni łasce chrztu świętego. Jubileusz Chrztu Polski 966 – 2016”⁷³, „Mieć wyobraźnię miłosierdzia”⁷⁴. Na uwagę zasługują też działania innowacyjne podejmowane w ramach projektu edukacyjnego „Youcat na lekcjach religii”⁷⁵, „Katecheza w brązie zapisana”⁷⁶, „Nowa Jakość Życia – projekt filmowy: jak czytać Ewangelię we własnej historii życia”⁷⁷ oraz projektu multimedialnego „Lekcja religii”⁷⁸.

Obok wyżej wymienionych dobrych praktyk na uwagę zasługują innowacyjne działania pedagogiczne zatytułowane „Z Koronką do Miłosierdzia Boże-

⁶⁹ Zob. np. *Dyskusyjny Klub Filmowy*, http://mbrd.archidiecezja.lodz.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=58 (dostęp: 18.03.2017); *Konkurs plastyczny*, <http://organy.gda.pl/konkurs-plastyczny/> (dostęp: 18.03.2017); *Konkurs plastyczny „Wzajemna pomoc w mojej rodzinie”*, <http://www.podlasie24.pl/drohiczyn/kosciol/konkurs-plastyczny--wzajemna-pomoc-w-mojej-rodzinie-1fb7b.html> (dostęp: 18.03.2017); A. Raczyńska-Lorek, *W młodości, bezpiecznej przystani...*, <http://www.niedziela.pl/wydruk/13905?ra=nd> (dostęp: 18.03.2017); *Rozstrzygnięcie Konkursu „Mój Anioł Stróż jest wyjątkowy”*, <http://jedynecka.elk.pl/80-aktualnosci/286-rozstrzygniecie-konkursu-moj-aniol-stroz-jest-wyjatkowy> (dostęp: 18.03.2017).

⁷⁰ Szkoła Podstawowa nr 6 im. Romualda Traugutta w Lublinie, *Projekt edukacyjny „Jan Paweł II – nauczyciel patriotyzmu”*, <http://sp6.lublin.pl/patriotyzmjutra1.htm> (dostęp: 18.03.2017).

⁷¹ Parafia Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Zambrowie, *Projekty edukacyjne*, <http://www.parafia-zaborow.pl/projekty.html> (dostęp: 18.03.2017).

⁷² *Szkolny projekt edukacyjny pod hasłem „Wielki papież i święty człowiek”*, <http://www.sp3szamotuly.pl/archiwum/2013%202014/Kwiecien/Projekt%20JPiI-1.pdf> (dostęp: 18.03.2017).

⁷³ Zespół Szkół Specjalnych nr 102 w Poznaniu im. Jana Pawła II w Poznaniu, *Projekt edukacyjny „Bądźcie wierni łasce chrztu świętego. Jubileusz Chrztu Polski 966-2016, 12 października 2015 r. – 14 września 2016 r.”*, http://www.zss102.pl/pdf/projekty_i_innowacje/projekt_educacyjny_chrzest.pdf (dostęp: 18.03.2017).

⁷⁴ Katecheza diecezji tarnowskiej, *Projekt „Mieć wyobraźnię miłosierdzia”*, http://www.katecheza.diecezja.tarnow.pl/?page_id=35 (dostęp: 18.03.2017).

⁷⁵ A. Bałoniak, *Projekt edukacyjny. Youcat na lekcji religii*, <https://www.katecheta.pl/Archiwum/2014/Katecheta-6-2014/Bank-informacji/Projekt-edukacyjny-Youcat-na-lekcjach-religii> (dostęp: 18.03.2017).

⁷⁶ Wydział Katechetyczny Diecezji Płockiej, *Projekt edukacyjny dla katechetów Diecezji Płockiej z okazji ogłoszenia Roku Wiary Porta fidei – „Katecheza w brązie zapisana”*, <http://katechetyczny.diecezjaplocka.pl/1435,11.html> (dostęp: 18.03.2017).

⁷⁷ *Nowa jakość życia. Lectio divina*, <http://nowajakosczycia.pl/index.php/przyjaciele-slowa/> (dostęp: 18.03.2017).

⁷⁸ A. Bałoniak, *O projekcie multimedialnym „Lekcje religii”*, <https://www.katecheta.pl/Polecamy/Lekcje-religii-plyta-DVD-scenariusze-lekcji> (dostęp: 18.03.2017).

go wchodzimy do kościołów naszego dekanatu⁷⁹ i „Z modlitwą różańcową odwiedzamy kościoły parafialne naszego dekanatu”⁸⁰, które zaplanowano w ramach zajęć pozalekcyjnych organizowanych w sobotę w formie wycieczek – pielgrzymek. Celem tego rodzaju inicjatyw jest nie tylko przekaz treści religijnych w powiązaniu ze środowiskiem lokalnym, ale także stwarzanie uczniom okazji do czerpania radości ze wspólnego pielgrzymowania, kształtowanie w nich postaw modlitewnych, promocja dziedzictwa kulturowego regionu i propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego⁸¹. Jednocześnie udział w wycieczko – pielgrzymach przyczynia się do kształtowania umiejętności społecznych i budowania wspólnoty katechetycznej⁸².

W praktyce każda z wyżej wymienionych innowacyjnych inicjatyw pedagogicznych stanowi okazję do wspierania uczniów w integralnym rozwoju. Sprzyja też kształtowaniu kompetencji społecznych. Chroni przy tym przed rutyną i pobudza kreatywność zarówno katechety, jak i wychowanków. Wymaga przekraczania zastanych schematów w zakresie metodyki pracy katechetycznej w szkole i w parafii.

Uwagi końcowe

Kreowanie i wdrażanie przez katechetów innowacyjnych rozwiązań pedagogicznych w środowisku szkolnym i parafialnym stanowi szansę na doskonalenie dotychczasowych rozwiązań organizacyjnych i metodycznych. Budzi nadzieję na wzmocnienie działalności wychowawczej i integrację środowisk: rodziny, szkoły, parafii, społeczności lokalnej. Rodzi uzasadnioną potrzebę większego zaangażowania nie tylko katechetów, ale także osób odpowiedzialnych za katechezę w diecezji i w parafii, czyli biskupów, dyrektorów wydziałów katechetycznych, diecezjalnych i rejonowych wizytatorów katechetycznych, proboszczów. Niemniej istotną rolę w tym obszarze mają do spełnienia doradcy metodyczni ds. nauczania religii. Do ich zadań należy m.in. 1) promocja innowacyjnych działań pedagogicznych, jakie katecheci podejmują w szkole i w parafii; 2) motywowanie katechetów do twórczej aktywności pedagogicznej oraz udzielanie wsparcia w dzieleniu się dobrymi praktykami za pomocą nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych (np. facebooka, strony internetowej, platformy e-learningowej); 3) stwarzanie katechetom okazji do wymiany doświadczeń związanych z poszukiwaniem nowych rozwiązań meto-

⁷⁹ B. Tkacz, *Innowacja pedagogiczna w nauczaniu religii na poziomie szkoły podstawowej. Z Koronką do Miłosierdzia Bożego wchodzimy do kościołów naszego dekanatu*, <http://boguslawatkacz.cba.pl/?p=7> (dostęp: 18.03.2017).

⁸⁰ A. Chromik, R. Cygler, *Innowacja pedagogiczna w nauczaniu religii na poziomie szkoły podstawowej: Z modlitwą różańcową odwiedzamy kościoły parafialne naszego dekanatu*, <http://www.edukacja.edux.pl/p-19180-innowacja-pedagogiczna-w-nauczaniu-religii.php> (dostęp: 18.03.2017).

⁸¹ Tamże; B. Tkacz, *Innowacja pedagogiczna w nauczaniu religii...*, s. 1.

⁸² Tamże.

dycznych⁸³. Efektem tego rodzaju wsparcia powinno być nie tylko wzbogacenie dotychczasowych sposobów realizacji permanentnej formacji katechetów w diecezji, ale także polepszenie jakości ich działalności wychowawczej w środowisku szkolnym i parafialnym.

Innowacyjne inicjatywy pedagogiczne wymagają również podjęcia debaty z udziałem katechetów, doradców metodycznych, pedagogów i katechetyków. Chodzi tu m.in. o zacieśnienie, a niekiedy nawet o zainicjowanie współpracy między teoretykami i praktykami. Wciąż bowiem można dostrzec rozdźwięk między aktywnością katechetów a twórczymi inspiracjami katechetyków i pedagogów. Wielu z nich nie potrafi współpracować w zakresie rozstrzygnięcia problemów kluczowych dla wychowania chrześcijańskiego. Brak wspólnego zaangażowania nie służy ani nauce, ani działalności katechetycznej w szkole i w parafii. Właściwie podjęta współpraca wymaga autentycznego zaangażowania katechetów na rzecz dzielenia się pedagogicznie wartościowymi rozwiązaniami, czyli takimi, które przynoszą nie tylko wymierne, ale także, w porównaniu z dotychczasowymi, lepsze efekty aktywności wychowawczej.

Wszystkie wartościowe innowacje pedagogiczne w środowisku szkolnym i parafialnym nie są możliwe do realizacji bez katechetów pasjonatów: kreatywnych w myśleniu i działaniu. „Nowe rzeczywistości wymagają nowych odpowiedzi”⁸⁴. Stąd konieczność odpowiedniego i systematycznego wspierania katechetów tak, aby byli gotowi „zanurzyć się na nowo w ideały, które wiodły ich przez ich historię [powołania katechetycznego], (...) wprawiać w ruch inne możliwości, inne wartości, inne sposoby postępowania”⁸⁵ oraz wielkodusznie żyć i pracować dla wychowanków. „Domaga się [to] zaangażowania najlepszych środków, wytrwałej chęci, obudzenia pasji i wyruszenia z cierpliwością w drogę”⁸⁶.

INNOVATIVE PEDAGOGIC INITIATIVES AT SCHOOL AND IN PARISH CIRCLES

Summary

At present, innovative initiatives pose a serious pedagogic challenge, which is also faced by catechists and priests. Therefore, it is worth verifying traditional activities in school and parish environments and seeking new, creative organisational and methodological solutions. This requires creativity of ideas and actions from catechists and priests, since not every initiative deserves

⁸³ Szerzej o tym zob. w: A. Zellma, *Profesjonalny rozwój nauczyciela religii*, s. 264-272.

⁸⁴ J.M. Bergoglio, Papież Franciszek, *Wymagania i pasja. O wychowaniu chrześcijańskim*, Kraków 2013, s. 90.

⁸⁵ Tamże, s. 176.

⁸⁶ Tamże, s. 21.

to be called innovative. Only introducing better, alternative, reality-changing solutions can be referred to as innovative actions.

On the basis of the term “innovative pedagogic initiatives”, as understood in the analyses, the article highlights good practices in the organisation and methodology of initiating various creative activities. They were presented as models for innovative initiatives in the school and parish environment. Also presented were characteristics of catechists and priests – innovators in the school and parish environment, who are open to the “signs of the times”, able to think creatively, to act outside the routine and to cooperate. This was the context in which barriers were described which limit the implementation of pedagogic innovations by catechists and priests and the methods of overcoming them.

Key words: pedagogy, school, parish, catechist, innovative pedagogic.